

num, sed magis in medicorum arte confusus est. Quare, cum cor Asce vel Josephat in sacris litteris dicuntur *perfectum aut rectum in conspectu Domini*, hoc non est intelligendum de perfectione aut rectitudine probris universalis et omnimoda; sed tantum de perfectione aut rectitudine permagna in punto religionis, in quantum in corde suo abominari fuerunt excelsa illa, que tamen ob metum populi justo diutius tollerant. Hoc enim significant verba S. Scriptura loc. cit.: *Excelsa autem non astutus. Verumtamen cor Asa perfectum erat coram Domino. Item illa de Josephat testantur: Ecce quod rectum erat in conspectu Domini. Verumtamen excelsa non astutus. Ceterum, per hoc, quid corde tantum adversari fuerit excelsa, non excusabatur a diuturna horum excusorum permissione; ferme sicut sacerdos Iesu non excusabatur a peccato nimis indulgentia in filios, etis horum scelerarum in corde suo, inquit eum verbis improbarerit.*

82. Queres VIII: « Quomodo Siracides, Eccl. 49, 16 et 17, diceret poterit: *Nemo natus est in terra, qui Henoch, neque ut Joseph; cum tamen inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista, prout Christus ipse, Matth. 11, v. 11, testatur?» Resp.: Siracides haec scriptis de hominibus veteris Testamenti, qui ipsum praecesserunt, et quorum laudes ibi recensent. Hoc enim inter se, non verò cum hominibus mundum natu, e.g., cum S. Joanne Baptista comparat. Ceterum testis Syrus habet: *Pauci crevi sunt super terram sicut Henoch, et mater ut Joseph non peperit.**

Comparatio autem inter Henoch et Joseph loc. cit.

Etiam in aliis, nonnullis scriptis in aliis

institutur hoc sensu: Sicut Henoch ante diluvium, ita Joseph post diluvium Noeticum inter exteriores maximè emittit, quilibet in genere suo. Henoch quidem, eò quid dei pietatem impensis coluit inter nequissimam vitiorum omnium colluviem, et insigni prerogativa vivere adiutio ex his terris abruptus est; Joseph verò, eò quod imperavit fratribus suis, licet non esset primogenitus eorum; et singulari Dei providentia, in Aegypto proter factus, familiam suam tueri, atque inter prementem annone caritatem aere posuit, ipsiusque defuncti ossa Deus visitavit, et post mortem prophetaverunt, hoc est, ossa Josephi prophetiam, quam Joseph vivens de exitu Hebreorum ex Aegypto edidit, confirmarunt. Contextus enim ita habet: *Nemo natus est in terra quid Henoch; nam et ipse receptus est à terra. Neque ut Joseph, qui natus est homo, principis fratrium, firmamentum genitum.... Et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt, Eccl. 49, 16, 17 et 18. Plura autem de comparatione inter Henoch et Joseph eruditio more suo relect Cornelius à Lap. in eundem locum.*

83. Queres IX: « Quid nomine Sapientia, Eccl. c. 1, intelligatur?» Resp.: Que hoc loco Sapientia tribuitur, partim increase, partim create significatio conveniunt. Increase quidem, ut quid facit ab omni ayo, seu ab atero; create verò, ut quid timor dominii sit initium sapientie. Itaque sapientia, Eccl. c. 1, quemadmodum in libro Sapientie, sumitur generationis, prout Deo convevit infinitè, hominibus pro modo equejus. Pluribus hoc explicat Cornelius à Lap. Comment. in Eccl. 1, 1.

Pars vi.

PROPHETÆ IV MAJORES, XII MINORES, LIBRI DUO MACHABÆORUM.

Vidisti, diligentiam Prophetarum, quomodo (de Christo) ventura omnia predixerunt? Quomodo ergo adiut in incredulitate persis, cùm tantum virtus eius demonstratione accepisset? (S. Chrysostomus in Sermone: *Quid Christus sit Deus*. Vide tom. V Operum hujus S. Patris, pag. 482. Edit. Antwerp. anno 1614.)

SECTIO PRIMA.

DE PROPHETIS GENERATIM SPECTATIS.

Cum prophetæ sint unum ex precipuis argumentis, quibus veritas et divinitas nostræ religionis invictè demonstratur, haud mirandum, quid eadem à deistis, alisque tam antiquis, quam recentioribus christianæ religionis hostibus accrimè impungetur. Sic famosus atheismi doctor Spinoza nil omisit ad extendendam prophetiarum autoritatem et veritatem. Similiter Du Marsais in impio opere suo, cui titulus: *Anatomia christianæ religionis*, (Zergliederung der christlichen Religion), varia contra prophetas Jacobi, Isaiae, Jeremie, Danielis, etc., impudenter effudit (1).

(1) Ita Cl. Nonnotte in suo Philosoph. Lexico religionis, art. *Valciniæ*, testatur, ubi dicti sycophantæ argumenta contra prophetias divinas prolatæ luculententer refellit.

gnificatur; cùm Jeremias, cap. 27, vincula et compedes collo gestavit, quo captivitatem Babyloniam portenderet; cùm Ezechiel, cap. 4, trecentis et nonaginta diebus uni latere incubuit, et in fimo boum patrem coquere jussus est, quòd obsidionem et famem Jerosolymæ præsumptaret; aut cùm, cap. 12, præceptum à Deo accepit, ut fæceret vasa transmigrationis, et transmigraret per diem in conspectu populi, in signum quid populus Iudeus transmigrare deberet.

2. Corollarium. Quamvis vox *Propheta* aut *prophetare*, variis alias in S. Scriptura significationibus habeat, nulla tamen est magis propria, quāmodo assignata. Nam nomen *propheta*; *propheta*, si Eusebii, Demost. evang. cap. 3, creditus, à verbo *propheta*, id est, portendo, significo, originem habet; vel potius, ut Isidorus Hispalensis L. 7 Origin. c. 8, existimat, à verbo *propheta*, hoc est, *profector*, *prælator*, *predicatio*. Quos enim gentiles, ait laudatus S. doctor, *Vates* appellant, hos nostri *Prophetas* vocant, quasi patres, quia porr̄a fanticit, et de futuris vera predictant. Concordant huic etymologie etiam voces hebreæ *Nabbi*, *Choze* et *Rhoe*, quibus Hebrewi loco nominis, *Propheta*, utuntur. Nam *Nabi* peculiaris notio futurorum præsumunt significat (1); ut ex Scriptura loco non uno (2) constat: *Choze* verò, et *Rhoe* significant *Videntem*, quo nomine indicatur. Prophetae esse eum, qui oculis mentis in res futuras, aut aliquo humana perspicacia incognitis altè dedit. Unde, 1 Reg. 9, 9, legimus: *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur oīn Videntis*. Atque hoc vocabulo *Videntis* aut *Videtis* ad designandum Prophetam aut prophetiam. S. Scriptura sepe (3) uitat. Est igitur Prophetæ propriæ dictus ex ipsa etiam hujus nominis etymologia ille, qui res, maximè futuras, omni naturali sagacitate superioris divina luce collustratus cognoscit, easque alius iussu divino manifestat.

5. Queres II: « An notioni Prophetæ in sensu stricto accepti haecenam à nobis stabilite non obstat, quod Scriptura hanc vocem, *Propheta*, aut, *prophetare*, in variis aliis significationibus minus propriis diversis in locis accipiat?» Resp.: Non obstat. Significatio enim propriæ aliquis vocis aut nominis non excludit alias ejusdem vocis aut nominis significaciones minus proprias, ut ab inductione facile probari posset. Porro, quod Scriptura voces modo dictas in variis significationibus minus propriis accipiat, ex sequentibus exemplis patet. Sie 1^a vox *prophetare* etiam significat psaltere et laudes divinas canere; quo sensu Samuel (4) ad Saithem dixit: *Olivetis lobebis gregem Prophetarum.... et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam, ipsosque prophetantes*, hoc est, psalmos et hymnos in honorem Dei

(1) Vide Cl. Goldhagen. Introduct. in S. Scriptur. P. I, sect. 4, num. 179, pag. 318.

(2) Inspice textum hebreum Deut. 15, 1, 2. Num. 12, 6. Ier. 28, 8, 9.

(3) 1 Paral. 29, 29. Item 2 Paral. 9, 29. Isa. 1, 1. Abie 1, 1, et in aliis Script. locis.

(4) 1 Reg. 10, 5.

cantentes. 2^a Alibi vox *prophetare* significat Scripturas interpretari. Sic (1) legimus: *Qui prophetat*, hoc est, qui Scripturas explanat, *hominibus loquitur ad edificationem*. Similiter, quando Deus ad Moysen (2) ait: *Aaron frater tuus erit propheta tuus*, vox *propheta* significat interpretem, ita ut sensus sit: Aaron erit interpres tuus, per quem, que vel Pharaoni, vel populo dicta voles, exponi et promulgari facies. 3^a Item alibi vox *prophetare* significat prophetiam confirmare. Sic de Joseph Aegyptio (3) dicitur: *Et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt*, h. e., prophetiam ab ipso editam confirmarunt. Cum enim iuxta ipsius predictionem ossa sua ex Aegypto clata sint, ea sic translata facto ipso declaraverunt ipsum verum Prophetam. 4ª Alibi verò vox *prophetare* significat miraculum edere. Sic de Eliseo (4) legimus: *Et mortuus prophetavit corpus ejus*, h. e., miraculum dicit, suscitando mortuum, qui in eis sepulcrum projectus erat (5). 5ª Denique vox *prophetare* quandoque significat insinuare, vel ex afflato spiritu nequam loqui insana. Sie de Saïle (6) narratur: *Invisit spiritus Dei malus Saïl*, et prophetavit in medio donis suarum, h. e., insaniebat, corpore à demone quo obsessus erat, agitato, et aliena ac absurdâ more arreptuum loquebatur. Hunc sensum etiam habet illud de sacrificiis Baal (7) scriptum: *Illi prophetabitibus veniat tempus*, etc.; ubi textus chaldaeus recte ponit: *Illi insinuantibus*.

Scholion. Cùm vocis, *Propheta*, aut, *prophetare* plures ad diverse, ut modo diximus, sint significaciones, haud mirandum, quid incredibili more suo eas confundant, et mindis proprias eligant, ne maximè propriam admittere, ac fateri cogantur, dari aut datos fuisse homines, qui res omnes naturali sagacitate superiori, preserim futuras, divinâ luce collustrati cognoverint, easque iussu divino manifestarint, prout ex max dicendi amplius patet.

4. Queres III: « An Prophetæ V. T. tantum fuerint concionatores et adhortatores populi?» Ansam huius questionis discutienda dedit supra memoratus Du Marsais, qui notionem nominis *Propheta* tradit home in modum: « Vera significatio (hujus vocis) est: *Concionator seu Adhortator*. Hoc profectò erat munus Prophetarum: adhortabant populum, ut ad cultum veri Dei revertentur; ministrabant ei poemas, si in infidelitate sui perseveraret; promittabant ei remunerations, si ad officium suum rediret. Haec promissa et committitiones habebantur in numero vaticiniorum, et Christiani sibi persuadebant, aliqua eorum de Christo venturo intelligenda esse. Ita illi. Sed dico hinc scriptorē non explicare, sed

(1) 1 Cor. 14, 5.

(2) Exod. 7, 1.

(3) Eccl. 49, 18.

(4) Eccl. 48, 14.

(5) 4 Reg. 15, 21.

(6) 1 Reg. 18, 10. De eodem Scriptura loco vide nostrum P. III. Scriptor, contra incredulos propugna. sec. I, cap. 1, quast. XIV et XV.

(7) 5 Reg. 18, 29.

fraudulenter dissimilare genuinam notionem hujus nominis Propheta. Prima enim et maximè propria hujus nominis significatio est, ut denotet hominem, qui divinā luce collustratus res omni naturali sagacitate superioris presertim futuras, prævidet, et jussu di-vino manifestat, quemadmodum supra demonstravimus. Evidem Propheta populum adhortabantur, populo communibantur, aut bona promitebant, prout Spiritus S. eis suggestit. Sed inde non sequitur, precepimus et maximè propriam notionem hujus vocis, Propheta, designare concionatorem duntaxat aut adhortatorem. Sed, ut jam repetiti vobis diximus, vox, Propheta, propriè significat hominem qui ex divinā illustratione res omni naturali sagacitate superiores, presertim futuras, prævidet et manifestat. Ac profecto omnes quos Christiani inter Prophetas seu maiores seu minores numerant, erant viri, qui divinitatis illustrati res futuras prædictabant, que deinceps vobis vaticiniis reapsè evenerunt, et quandoque multis post illa vaticiniis seculis. Hoc igitur omnium sapientum iudicio est præcipua et maximè propria notio Prophete.

5. Quæres IV : An Prophetae Hebraeorum fuerint homines fanatici, deceptores populi vanique astrologi; vel saltæ (quemadmodum auctor pestifer libri *Horus dicti* (1) fingit, et identiter repetit) aut sui vaticinia de Christo ex malè intellectis Chaldeorum, Ägyptiorum et Persarum magorum seu astrolodorum ethnici fabulis, et hieroglyphicis symbolis velut venturi Messie prognosticis consarcinariunt? — Resp. : Mendaces et blasphemæ haec sunt calumniae ad impugnandum Prophétatum V. T. auctoritate et theopœciatum ab incredulis excoigitata, nec ullæ solidâ ratione nixa. Quero enim ex hisce calumniatoribus, num ex malitia, vel ignorantiâ factum sit, ut Prophetae Hebraeorum vanam ethniconum astrologiam amplectantes, astrologicas fabulas Ägyptiorum, Chaldeorum et Persarum vaticiniis suis immiscerint, easque deinde de venturo Messia interpretati sint? Non ex malitia. Quis enim est adeo imperitus, ut nesciat, quanto vigilantiâ et curâ Prophete studierint religionem Hebraeorum ab omni superstitione puram conservare, et legis observationem ad amissum severè exigere, que omnem vanam divinationem et harialationem sub pœna mortis (2) prohibebat? Quis

(1) Titulus impii hujus libri est : *HORUS, oder astrologistisches Endurtheil über die Offenbarung Johannis, und über die Weissagungen auf den Messias, wie auch über Jesus und seine Jünger. Ebenezer, im Verlage des Verlagsbuchhauses 1783. Latiné: HORUS, sive astrologisticum iudicium de Apocalypsi Joannis, et de vaticinis Messianis præmonitioribus, necnon de Iesu ejusque discipulis. Ebenezer in domo Rationis 1783. Exercitabilem lumen librum ex instituto refutavit Alloys Sandbichler in XXXI Epistolis. Utinam eruditus hic auctor armis litteraria, quibus contra Horum strenue depugnavit, contra alios quoque novatores strigere percessit!*

(2) Sic Lev. 20, 6, legimus : *Anima, quæ declinatur ad magos et hariolos, et fornicata fuerit cum eis (h. e., magos aut hariolos de futuris et occulis consuluerit), ponam faciem meam contra eam, et interficiam il-*

nescit, quā sollicitè idem populum dehortati fuerint, ne astræ vanè observarent, aut à signis coeli superstitiōsē sibi metuerent (1); item quā contemptū de astrologis, magis et hariolis ethniconarum nationum semper locuti sint (2)? Ignoramus et ex malitia, Hebraeorum Prophetae astronomicas gentilium magorum fabulas et superstitiones observationes vaticiniis suis non immiscerunt. Restat, ut id ficerent ex ignorantia, prout famosus ille *Horus* de istem assert. Verum quis prudens Propheta suspectos habeat de tam crassâ ignorantiâ sive circa legem Mosaicam, vanitatem astrologi et fabularum ethniconarum summoper detestantur, secus terribiles penas à Domino obstinatis infligendas preuentiantur; inde invicta illa animi fortitudis, quā publicas ignominias, acerbissimos cruciatus, et quandoque (2) ipsam adeo violentam mortem constantem exciperint. Itaque non fanatici, non impostores, non deceptores populi erant Prophetae Hebraeorum, sed multò magis viri prorsus admirantur selecti homines, qui prophetis dono gaudebant. Sed huius rei causâ propheta fuit non ari aut instructio humana, sed quia Spiritus spirat, ubi vult, neque auctor est personarum. Unicè enim à Deo (uti ex sequentibus questionibus amplius patet) penderet grande illud donum prophetice, quod largitur quando et cui vult; quodque negre natura, negre ars, nec ascerta illa notitia, nec habilitas corporis, nec capacitas ingenii, nec nobilitas generis conferre possunt.

Unde absurdissimum est scholas fingerre, in quibus

Prophetarum discipulos suos ex instituto arte prophandi edocuerint. De bariolis quidem ethniconarum nationum simile quid cogitare licet; ii enim certas habebant vaticinandi regulas ex situ astrorum, ex volatu avium, ex constitutione viscerum in victimis, ex somnis, et centenis aliis casibus opinione hominum fortunis, ex quibus nescio quas absurdas et mendaces faciebant conjecturas ad homines presertim rudes deipiendos, et modo ad gaudium, modo ad terrorem, modo ad spem, modo ad desperationem impellendos. Verum de Hebraeorum Prophetis nil tale dicti potest, sed potius oppositum, ut supra demonstratum est.

8. Scholion. Negari quidem nequit, quod quædam

schola Prophetarum apud Hebraeos date fuerint; ut

potest quas ipsa S. Scriptura indicat. Verum in his

scholis discipuli non in arte propriè prophandi, sed

res futuras omni humani sagacitate superiores predi-

cendi; sed in studio, contemplatione et lectione sacra

Scriptura, ac in cantandis hymnis et laudibus divinis

exercebantur. Schola ejusmodi in Naioth Ramahæ

sub Samuele floruit, quæ satellites suos misit Saül, ut

prophætender Davidem; sed illi proprie facti cœti

prophetarum, cujus erat princeps Samuel, pariter pro-

phetare, id est, Deum sacris hymnis et cantibus lauda-

re (1) cooperunt, prout (4 Reg. 19, 20) narratur his

(1) Si Jeremias, Thren. 4, 11 et 15, ita lamentatur : *Complevit Dominus furenum suum, effudit iram indignacionis sue, et succedit ignis in Sion... proper petat Prophatarum ejus, et iniquitates sacerdotum ejus. Similiter Malachias, cap. 2, v. 1, 2, 5, sacerdotibus, ni resistipient, in nomine Dei his verbis committatur : Et nunc ad vos mandatum hoc, a sacerdotibus. Si no[n]teritis audire, et si no[n]teritis posse super cor, ut deis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum, militiam regnosestat, et metediam benedictionibus vestris. Ecce ego præcījam vobis brachium, et dispersam super vultum vestrum sterco solennitatum vestiarum, etc.*

(2) Sic constans Hebreorum, Christianorumque tradi-
tio fert, Isaïam initio regni Manasse regis Judea-
sera dissecutum obisse. Vide Origen. in cap. 25
Math. et Tropist. ad Julianum Afric. Tertull. de Pœnitentiâ
c. 14. Tropist. contra Tryphon. Hieron. L. 15 in Isa.;
Ang. L. 10 de Civit. c. 24, sic. Si etiam complices
ex antiquis (numeris) Tert. ad Gaost. cap. 8, Hier-
contra Jovin. L. 2, Epiph. de vita et morte Proph-
tarum, etc. tradidit Jeremiah Prophetam lapidibus
obsumptam in Taphis a Judæis, ejus minas atque lo-
quendi libertatem impaterent ferentibus, ac de ipso
dictio intelligunt illud Apostoli Hebr. 41, 57, la-
pidata sunt.

(3) Vide Isa. 58, 1, 9. Item 4 Reg. 2, 8. Et ibid.
cap. 4, v. 5, 6, 45.

(4) Sic Elias (3 Reg. 17, 22), et Eliseus (4 Reg.
14, 54, etc.) defunctum revocarunt à morte ad vitam.

(5) P. III Appendix, ad Philosophiam Religion. pag.
79, 84 germanica editionis Augusto Vindel. 1787,
hoc titulo : *Zugaben zur Philosophie der Religion. —
Dritter Band.*

(1) Vox prophetare sep̄ in S. Scripturā significat psalder, seu laudes divinas decantare, nominatim si sermo est de memorialis scolis Prophetarum, aut de coto plurim in honorem Dei cantantium. Sic Samuel (1 Reg. 10, 5) ad Saülem dixit : *Obuvum habebis gregem Prophetarum... et ante eos psalterium et tympanum, et tibiam et citarum, ipsoque prophetantes, h. e., psalmos et hymnos in honorem Dei canentes. Si etiam Chonænas (1 Paralip. 15, 19, 25) dicitur præfuisse prophetæ ad præcindendam melodiæ, et vocatur princi-
p̄s prophetæ, id est, melodie inter cantores : et (1 Paralip. 25, 1), David et magistratus exercitus dicuntur variis constituisse, qui prophetarent in citharis, et psalteriis et cymbalibus. Ex quibus vel solis instrumentis patet hic agi non de prænuntiatoribus futurorum aut*

Inde generosus ille privati commodi neglectus, quo munus suum exspectabat; illa libertas animi, quā regibus et subditis, magnis et parvis, sacerdotibus (1) et laicis horrenda ipsum sceleris faciem exprobabant; eosdem ad agendum seriam penitentiam horabantur, secus terribiles penas à Domino obstinatis infligendas preuentiantur; inde invicta illa animi fortitudis, quā publicas ignominias, acerbissimos cruciatus, et quandoque (2) ipsam adeo violentam mortem constantem exciperint. Itaque non fanatici, non impostores, non deceptores populi erant Prophetae Hebraeorum, sed multò magis viri prorsus admirantur selecti homines, qui prophetis dono gaudebant. Sed huius rei causâ propheta fuit non ari aut instructio humana, sed quia Spiritus spirat, ubi vult, neque auctor est personarum. Unicè enim à Deo (uti ex sequentibus questionibus amplius patet) penderet grande illud donum prophetice, quod largitur quando et cui vult; quodque negre natura, negre ars, nec ascerta illa notitia, nec habilitas corporis, nec capacitas ingenii, nec nobilitas generis conferre possunt.

7. Quæres V : An ari prophætandi instar aliarum artium aut scientiarum apud Hebraeos tradita fuerit?

(1) Et quid aut quales apud eosdem fuerint schola Prophætaria? Huic questioni ansam præbat enormis illa incredulorum calumnia, teste Cl. Sigismundo Storchenau (3) contendens, apud Hebraeos artem prophætandi fuisse ordinariam (ein Handwerk), qua, instar aliarum artium aut scientiarum, in scholis Prophætaria, presertim à Samuele discipulis tradita fuerit; quam tamen nomini homines ex infimâ plebe didicerebant; et deinde in foro seu locis publicis populis factis visionibus et fabulosis deliramentis deluserint; fermè quemadmodum in magnis urbis circulatibus (die Marktschreyer und Quacksalber, oder Scharlatans) facere solent.

(1) Si Jeremias, Thren. 4, 11 et 15, ita lamentatur : *Complevit Dominus furenum suum, effudit iram indignacionis sue, et succedit ignis in Sion... proper petat Prophatarum ejus, et iniquitates sacerdotum ejus. Similiter Malachias, cap. 2, v. 1, 2, 5, sacerdotibus, ni resistipient, in nomine Dei his verbis committatur : Et nunc ad vos mandatum hoc, a sacerdotibus. Si no[n]teritis audire, et si no[n]teritis posse super cor, ut deis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum, militiam regnosestat, et metediam benedictionibus vestris. Ecce ego præcījam vobis brachium, et dispersam super vultum vestrum sterco solennitatum vestiarum, etc.*

(2) Sic constans Hebreorum, Christianorumque tradi-
tio fert, Isaïam initio regni Manasse regis Judea-
sera dissecutum obisse. Vide Origen. in cap. 25
Math. et Tropist. ad Julianum Afric. Tertull. de Pœnitentiâ
c. 14. Tropist. contra Tryphon. Hieron. L. 15 in Isa.;
Ang. L. 10 de Civit. c. 24, sic. Si etiam complices
ex antiquis (numeris) Tert. ad Gaost. cap. 8, Hier-
contra Jovin. L. 2, Epiph. de vita et morte Proph-
tarum, etc. tradidit Jeremiah Prophetam lapidibus
obsumptam in Taphis a Judæis, ejus minas atque lo-
quendi libertatem impaterent ferentibus, ac de ipso
dictio intelligunt illud Apostoli Hebr. 41, 57, la-
pidata sunt.

(3) Vide Isa. 58, 1, 9. Item 4 Reg. 2, 8. Et ibid.
cap. 4, v. 5, 6, 45.

(4) Sic Elias (3 Reg. 17, 22), et Eliseus (4 Reg.
14, 54, etc.) defunctum revocarunt à morte ad vitam.

(5) P. III Appendix, ad Philosophiam Religion. pag.
79, 84 germanica editionis Augusto Vindel. 1787,
hoc titulo : *Zugaben zur Philosophie der Religion. —
Dritter Band.*

verbis: *Misit ergo Saül licetos, ut raperent David, qui cum reddidissent cuneum Prophetarum vaticinantium (i. e., laudantium Deum solitis hymnis et psalmis), et Samuelum stantem super eos (quasi eorum praecentorem et choragum), factus est etiam *Spiritus Domini in illis* (litteribus), et prophetae (i. e., psallere) cuperunt etiam ipsi. Dictavit nimis *Spiritus Domini* memoratis satellitibus hymnos, quos canerent, puta eosdem, quos canebat Samuel cum suis, et simul indidit eis affectum canendi, ac modulos vocis ad scitè canendum. Censendus autem est Deus hoc fecisse in gloriam Davidis, ut is haberet tempus effugendi. Porro tales, quas paulo ante diximus, schola Prophetarum, etiam erant in Bethel, iuxta illud 4 Reg. 2, 5: *Egressi sunt filii Prophetarum, qui erant in Bethel, et in agro Ierichonitico; accesserunt filii Prophetarum, qui erant in Iericho,* ibid. 5. Hi nimis et similes erant Eliae, Elisei, aliorumque Prophetarum discipuli, qui quasi viri religiosi totos se dabant Deo et contemplationi legis divinae, ac cantantibus hymnis et canicis sacris. Idem tamen non erant omnes Prophetæ propriè dicti, qui futura predicerent; quamvis inter eos aliqui tales fuerint, ut rectè observant Tirinus (1) et Cornelius à Lap. (2). Qui autem ex iis erant Prophetæ propriè tales, et res futuras omni sagacitate humana superiores predixerunt, id non didicenter in scholis aut institutione humana, sed inspiratione divina more aliorum Prophetarum propriè talium. Certè contrarium adversarii nec ex Scripturā, nec alio probabili arguento ostendere possunt.*

9. Quares VI: « An prophetæ, quando ad vaticinandum se accingebant, sese incribant, aut velhementes corporis agitationes ad caput infundantur et perturbandum exercerent; quas tamen populus ex supernaturali impulsu et divina inspiratione provocare posset? » Ha deinde calumniantur incredibili dicentes (3), *Prophetarum opus fuisse, ut se prius incribant; et dein instar Corybantum, aut Fakirs Indorum, aliorumque ethnicorum valuit inter varias impetas corporis distorsiones et indecoras gesticulationes, temulentis saltantesque vaticinarentur. Sic Saülem, quando se accingebat ad prophetandum, exinde omnia vestimenta sua; et Davidem Prophetam adeò indecorè ante arcana nudum saltasse, ut ejus uxor id eidem acerbè exprobriari dicens: « Quidam gloriatus fuit hodie rex Israel, discoperiens se... et nudatus est, quasi si nudetur unus de scuris. » Sic etiam Isaiam, cuius prophetare, totum demodatum; *Ierusalem* verò summis et catenis onussum, per urbem incessante; interdum vero *Prophetis opus fuisse psalte atque et instrumentis musicis, ad recipiendam propheticam inspirationem*, etc.*

10. Sed primò dicant increduli, qui Prophetas tam

absentiam, sed de cantoribus musicis seu modulistoribus psalmorum.

(1) Comment. in 1 Reg. 10, 5.

(2) Comment. in 1 Reg. 10, 5. Item Comment. in

4 Reg. 2, 5.

(3) Morgan tome 1, p. 22, *Esprit du Judaïsme*, note, p. 125; *de l'Homme*, tom. II, p. 102.

impie calumniantur, ubinam in sacris Biblii legent, Prophetas vaticinatores, sese prius incribasse, aut velhementibus et insanis gesticulationibus caput suum perturbasse? Profecto tam gravis accusatio non temere efficienda, sed manifestis rationibus demonstranda foret. Secùs horrenda calumnia se reum facit, quisquis viros, quorum spud suis, et quosdam etiam coevos reges ethnico magnum nomen, maxima auctoritas erat, tam fedorum scelerum arguit; que tamen nulla solidâ ratio probare potest. Certè exemplum Saülis et Davidis ab adversariis in objectione altissimum proponit non est ad rem. Agimus enim hic de Prophetis propriè talibus, et de prophetis propriè dictis; sed non ex S. Scripturâ, nee aliunde constat, quod Saül aut David in illis circumstantiis propriè (1) prophetarunt; sed id solum Scriptura in objectis locis dicit, quod David coram salaverit; Saül verò altiore impulsu incitatius etiam ipsa cum ceteris coram Samuele prophetaverit, nimis impròprie. h. e., laudes divinas seu hymnos cecinerit, prout interpres hunc locum unanimiter intelligunt.

11. Præterea falsum est, quo in objections additur, scilicet Saülem tune se exisse omnibus vestimentis. Dicitur quidem de Saüle cit. loc.: *Et expolivit etiam ipse se vestimenti sui, et prophetavit cum ceteris...*, et ecceci nudus tota die illâ et nocte. At hoc non sic intelligendum, ac si omnibus, etiam interioribus se vestimentis exurit, et omnino nudus in terram proculibet; sed juxta communem interpretationem sententiam, expolivit se duntaxat exterioribus vestimentis regis, quibus à vulgo secernebatur. Et hoc sensu dicitur nudus ecclisidis, h. e., more adorantum sepe præsidisse in terram venerationis et honoris ergo, ut sollestant ceteri illi prophetantes. Nudus enim vere dicitur tun apud sacros, tum apud profanos auctores, qui sui ordinis ac dignitatis ornamenti extus est. Sic nudus ambulare dicitur, qui præter morem patrum, sine togâ ac pallio foris eruditur. Sic etiam David loc. cit. dicitur nudus ante arcam saltasse, quia paludamento regio spoliatus. Nam nudum omnino omni veste non fuisse vel inde patet, quod ibidem, 2 Reg. 6, 14, dicitur indutus fuisse *lineo ephod*. Sic paries Isaias loc. cit. nudus incessanter dicitur, quia abiecera vestem prophetalem seu ciliamenta, sine qua ultra non incedere non poterat. Præterea notandum, quod in Scripturâ talis aliquis dicitur, cum parim abest à forma, à qua propriè et verè talis vocari posset. Sic apud Isaiam, 19, 5, siccus vocatur Nilus, quando nimirum habet aquas quam soleat, aut quam exigat agri Aegypti necessitas. Et Actor, 27, 35, *jejunus fuisse scribuntur socii Pauli quatuordecim diebus*, et quod idem illo navigationis tempore famem tenui admodum cibo sustentabant. Similiter ergo Saül et Isaias citatis locis dici possunt nudi, quia parim ab omnimodo nuditate aberant. Ceterum non solum in sacris litteris, sed etiam apud profanos familiari phrasí sapè aliquis dicitur.

(1) Quis sit Prophetæ propriè talis, et quid sit propriè prophetare, jam supra, num. 4, 5, explicavimus.

citer talis, cùm parim abest ab ea formâ, à qua verè et propriè solet quis talis vocari. Unus sufficiat Seneca, qui expressis verbis, lib. 5 de Beneficiis, cap. 15, dicit, *male vestitum et pannosum, nudum vocari solitum*. Verba ejusdem sunt: *Quedam etiam vera non sint (verbis in sensu strictissimo sumptuis), propter similitudinem (adde, et propter vicinitatem) eodem vocabulo comprehensa sunt. Sic illitteratum non ex tortu rudent, sed a litteras alterius non perducunt; sic qui male vestitum et pannosum vident, nudum se clausse* dicitur.

12. Porro, etiam vero esset, quod David, Saül, vel Isaias cit. loc. omnibus omnino vestimentiis esse exuerint, protalente de ultimo graves auctores (1) asserunt; nihil inde increduli contra dignitatem et theopœum Prophetarum incurantur. Potius enim id sine peccato et ex instinctu divino facere; quemadmodum Cornelius à Lap. de Isaiâ gravibus argumentis ostendit. Quis enim Deo supremo rerum omnium Dominus negat potentiam, id ex altissimi et sapientissimi finibus precipiendi; presertim cùm ei hand difficile sit, scandalum omnne, quod inde connaturaliter oriri posset, impeditre?

13. Noce dicas: Incedere omnino nudum, est turpe et scandalosum, ac inventum libidinis: ergo hoc Isaias non potuit præcipere Deus. — Resp. cum Cornelio à Lap. antecedens esse quidem verum, si id sponte et ex petulantia fiat; non autem si fiat ex necessitate, ut enim quis nudus fugit ex incendo, aut exilio urbis; aut si fiat ex voluntate et iussu Dei; tum enim Dei mandatum omnem ab hac nuditate ostendit. Item abstergit. Judæis autem constabat Isaiam esse Prophetam Dei, et ex Dei iussu nudum incedere, idque ad hoc ut populū (Ethiopis et Egypti) par modo ab hoste (ab Assyris) explandunt et captivos iudeando portenderet; unde magis ad metum et pavorem, quam ad libidinem (Prophetæ) hac nuditate sub incitabat; presertim quia corpus ejus iam efficiuntur hirsutum, macie et inedia confectum, horrem potius movebat, quam concepcionem.

Addo, quod, si jussu Dei quedam ponatur actio natura sua et per se loquendo indifferens (qualis est incedere nudum), in eadem omni ratio scandali directori et per se talis cesseret, et ipso illo, qui jubet, prouidente impeditatur; aut certè, si scandalum per accidentem oritur, illud non Deo, sed solim malius homines tale Dei iussum scientis, ascribedetur sibi.

14. Ex dictis facile colligitur, quod sicut Deus rectè et sancta Isaiam iussit nudum incedere, ut portendant Aegypti et Aethiopie spoliationem, et capivorum nuditatem; ita pariter absque absurdio poterit Jeremias præcipere, ut vinculorum et catenarum gestatione, et ad vicinos reges transmissione portendant et predicent, gentes illas omnes subdenda Chaldais. Numquid enim Deus liberum est, per suos Prophetas aliquid predicere verbis, vel factis?

15. Denique ad id, quod de Eliseo antequâm pro-

(1) S. Hieronymus, Haymo, Dionysius, Sasbout, Cornelius à Lap.

pactaret, psalmem advancante, ab adversariis supra dictum est, alibi (4) respondimus. Id solam addo, quod, quamvis *Spiritus S. spiritet*, ubi vult, et nullis certis regulis, e. g., artis musicæ, inspirationem suam alligat; tamen negari non possit, ad pietatem aliquod musicæ genus opportunum esse, quale est illud, quod ad sacrum officium adhibet Ecclesia, quod, ut experientia ipsa nōrunt viri pii, animos quodam modo abstrahit à terrenis et rapit ad coelestia, non hoc sensu, quod moduli musici sint positiva dispositio ad gratiam supernaturalem, sed donat, quod removat obstacula gracie naturaliter orta, e. g., immorata tristitia, iram, etc., sicut animum suo modo disponant ad gratiam, quam Deus gratis dat, recipiendam. Sane S. Augustinus in Confessione, miri se affie diebat, cum cantum audire ecclesiasticum. Sic enim (2) Deum alloquitur: *Quantum flevi in hymnis et canticiis tuis suave sonantis Ecclesie tua vocibus comotus arcerit! Voces illa influebant auribus meis, et eliquibus veritas tua in cor meum, et ex ea austribat affectus pietatis, et curabant lacrymae, et bene miti erat cum eis.* Neque alios numeros aut cantus audivit Eliensis, quām qui modis ab ecclesiasticis personis in Ecclesia cantantur. Ut enim docet Theodoretus (3), psaltes ille, qui suo cantu excitavit spiritum Eliensis, et ad excipendum divinum afflatum aptè dispositi, levita fuit, qui psalmos cecinit Davidicus. *David*, inquit, *levitas uti jussit citharis, et tibis, et cymbolis, et aliis instrumentis. Utebant autem ipsi spiritu Davidis modulationem. Ex his unum jussit accersiri Prophetæ (Eliensis); illo autem possidente, quod erat agendum, significavit gratia Spiritus.* Quemadmodum enim Psalmus matutinum è Saüle spiritum pellebat aut sedabat (nam suos tune Psalmos cecinisse Davidem verisimile est); sic etiam Psalmus bonum spiritum advocate potuit. Quia de re vide Gregorium M., homil. I in Ezechiele, ubi per psalmiodam dicit omnipotenti Deo ad hominem corda iter aperiri. Certè S. Franciscus Seraph. ad lyricis cantum ad celestium rerum contemplationem excitabatur.

16. Quares VII: « An ad prophetiam supernaturale lumen à Deo infusum requiratur, vel an ea potius homini prophetanti possit esse naturalis, et varia pro vario temperamento seu dispositione corporis, vel imaginationis, aut pro ratione opinionum, quas ante talis homo amplexus fuerat? » Resp. : Vis prophetica homini naturalis esse non potest; neque ea pendet à temperamento seu dispositione corporis, vel imaginationis Prophetæ, aut ab opinioneibus, quas iste ante amplexus fuerat. Antequam autem hanc nostram responsionem magis declarare et problem, observe, quod huic questioni enucleatis discussiōnēs ausam dederit Spinoza (4) cum quibusdam aliis (5)

(1) Vide Scriptur. S. contra Incredulos propugnat. P. III. sect. I. cap. 4, quest. LX.

(2) L. 9 Confession. cap. 6.

(3) Comment. in L. 4 Reg. quest. XI.

(4) Tract. Theol. Polit. cap. 2.

(5) Teste Cl. Thomâ Cerboni (Theologiae revelat.

audacter affirmans non unam in omnibus Prophetis, sed diversam fuisse prophetae rationem pro varia dispositione corporis, inclinationis, habitum atque opinionum, quibus antea Prophetas imbuvi erant; quod idem est ac dicere, prophetam inter cognitiones naturales recenseri posse, et à naturali prophetantis dispositione pendere.

Verum ostendo contrarium, atque ita argumento: Sæpissime à Propheti predicta sunt futura contingencia, quæ à solius Dei, vel etiam a liberarum causarum arbitrio dependent; ut Cl. Goldhagen per multa exempla ostendit, e.g., dum Balaam de Saulis Israels rege predixit: *Tollerat propter Agag rex ejus, et anferetur regnum illius*; hoc est, propter Agag servatum Saul res Israels excedit regno; prout reapsit etiam factum est; aut dum idem Prophetus de Romana prenuntiavit, Num. 24: *Venient, in tristibus de Italia, superabutus Assyrios, vastabutus Hebreos* (nimur Vespasianus et Tito imperantes) *et ad extremum etiam ipsi peribunt*; aut dum Isaías, cap. 44 et 45, mira de Cyro predixit, expressi clementis ejus nomine; aut dum Daniel de futura Christi occisione et excidio Hierosolymæ per Titum, cap. 9, definitè enuntiat. Tacco plura alia, quæ nullæ naturali sagacitate prævideri potuerunt, utpote à solius Dei et liberarum causarum arbitrio pendentia. Et profecto excentunt hic Spinosa, theiste, aliqui increduli, quidquid ingenii habent, ut ratione quidam verisimili probent, naturali quidam sagacitate hec tam varia, tam ab omni expectatione aliena, tam longè à prophetantum temporibus remota prædicti adeo distinctè potuisse. Nil nisi absurdus hic dicunt; prout Cl. Houttevilleus (1) manifestissime ostendit.

Confirmatur I. Si prophetia dici posset naturalis, tunc vel idem, quia ejusdem principium actuum esset natura, vel quia natura eas dispositions produceret, ad quas vis prophetandi consequeretur? Neutrum dici potest. Non primum. Nam si principium actuum prophetice esset natura, tunc anima, quandocumque vellet, futura prænoscere posset; sicut quandocumque vult intelligit, si aliunde non impeditur; atqui falsum est animam, quandocumque vult, futura prænoscere; ut quis faciliter videt. Neque etiam alterum. Intellectus enim noster viribus naturalibus ad ea tantum cognoscenda disponitur, que vel ex naturalibus causis prævideri, vel conjecturâ aut argumentatione proprie posse; verum ut etiam ea cognoscamus, que omnino latent, et à libera Dei et hominum voluntate pendent, nunquam intellectum vi naturali capacem redere valimus.

Confirmatur II. Per prophetiam ex res cognoscuntur, qua non solum nondum evenerunt, quando co-

tom. I, L. 4, quest. 2, art. 3, pag. 78) jam ante Spinosa idem hæc in re senserant Petrus Aponensis, Pomponius, Cardanus, et alii, quos tamen etiam multi acatholicon solidè confutârunt. Eadem Spinosa et aliorum sententiam nos ipsi, alibi (nimur P. III, Scriptur. S. contra incredulos propugn. sect. 1, cap. 4, quest. LX) breviter refutavimus.

(1) La Relig. Chréti. prouée, tom. III, chap. 4.

gnoscuntur, sed neque ex naturalibus causis, neque ex ea conditione rerum, quæ sensui, aut rationi obversari, conjici possunt; sed hæc solus Deus omniscius cognoscere valet; quia ea sunt talia, ut in suis causis ab humana mente prævideri non possint; ergo solus Deus prophetæ auctor esse potest, scilicet per lumen supernaturale, hoc est, transcendens vim nostram cognoscendi naturalem. Hinc rectè Origenes, lib. 6, contr. Celsum, n. 10, inquit: *Propria Divinitatis nota est, res futuras ita prædicere, ut prædicendi ratio vires humanas superet, et ex eventu judecetur, divinum spiritum esse prædictionis auctorem*.

17. Corollarium I. Hallucinatur Spinosa, dum asserit, variam in unoquoque Prophetâ revelationem fuisse pro dispositione temperamenti corporis, indequum factum esse, ut Prophete, prout bene vel male erga alios affecti erant, aut ad hilaritatem, vel tristitiam inclinabant, leta vel infusa prædixerint; prout exempli Elisei, antequam prophetaret, psalmem advocateis 4 Reg. 5, ut hujus cantu ad hilaritatem excitaretur, alius similibus exemplis ex Scriptura adducis probare contendit. Verum prater Jam dicta contra est (1) Querimus à Spinosa, quamnam ad prætentandum habitudine corporis necessaria sit? Cùm enim inter tam multis, quo usque modò vixerint, tam pauci prophetæ dono inclaruerint, neque omnes, qui hilari animo erant, leta; qui tristi, infusa prædixerint; explicare ipse debet, quâ potissimum ratione propter habitudinem corporis nonnulli prospera, adversa aut prænoverint; cur non omnes, qui in alios bene affecti erant, felicitates; que autem male, infortunia illis præniverint. Cùm enim se philosophus esse profliteat, et philosophicâ ratione prophetie domum explicare audeat, hujus rei rationem afferre debet. Quia ergo verisimile auctoritate nunquam poterit, abunde patet cum turpiter hallucinari. 2º Ex ipsa Scripturâ manifestè ostendit potest falsum esse sanctus Propheta, prout bene vel male erga alios affecti erant, aut ad hilaritatem, vel tristitiam inclinabant, leta vel infusa prædixerint, sicut Spinosa certè negatur. Moyses, quamvis in Pharaonem male affectus, et propter Israelitarum calamites tristi animo esse deberet, tamen non sola infortunia illi, si Dei mandatis non obsequeretur, prædixit, sed etiam liberationem ab his malis propter suas ad Deum futuram prænuntiavit, modo quidem ut rane atque muscas ab eo recederent, modo ut grande atque tonitrua cesserent. Falsum itaque est Moysem, quia in Pharaonem iratus erat, non nisi mala et infortunia ei prædixisse. Joseph eunuchis secum in carcere degentibus, alteri supplicium crucis subendum, alteri in pristinam dignitatem restituentem esse, eodem tempore, eademque animi affectione prædixit prænuntiavit, atque Pharaoni septem annos ubertatis totidemque alios sterilitas consecuturos, simul prædicti. Ex hisce ergo statis patet, quām absurdè jacet Spinosa, propter habitudinem corporis, aut affectiones animi, modo leta, modo infusa à sanctis Prophetis prævisa fuisse. Ceterum, ad exemplum Elisei, antequam prophetata-

ret, psalmem advocateis, à Spinosa nobis objectum jam alibi (1) respondimus.

18. Corollarium II. Pariter hallucinatur Spinosa, dum sit prophetiam à vivide imaginatione pendero. Nam prophetæ vel sunt veræ et reales, vel non sunt: si non sunt veræ et reales, Prophetis proper vividiore imaginationem frustra tribuntur; si autem sunt veræ atque reales, superest, ut Spinosa cum aliis sui similibus exponat, quâ ratione fieri possit, ut prophetæ vividiore imaginationem tales prophetæ menti objiciantur. Imò, à vividiore imaginatione multa sepè fingi, atque etiam eâ representari, que quadam esse repugnant experientiâ compertum habemus. Ceterum, ut per eam noverimus, que pendent à liberis causis (quâ Prophetae sepè prævidetur), gratis omnino fingitur. Nam ut nos vel imaginatione nostra influimus in alterius liberas electiones, vel ea quoque que primò fient post longum spatium annorum, in vividiore imaginationem influunt, nemini unquam ne apparetur quidem verum videri poterit; imò nihil absurdius dici posse, nullus negaverit; ergo prophetæ à vividiore imaginatione pendere, delirant Spinosa inepta est. Deinde, licet res materiales imaginatione representantur, tamen veritatem rerum ut imaginatione cognoscantur, fieri nunquam potest: ergo cum prophetâ illarum veritatis cognitionem supponat, quo longè à nobis positâ sunt, impossibile est, ut à phantasia seu imaginatione dimant, quantumvis vivida ea sit. Tandem, non potest phantasia efficerre ut id, quod non est; ergo per phantasiam, que libera futurum sunt, atque aquæ esse, ac non esse possunt, prævidere non possumus.

At inquit cum quibusdam pseudo-philosophis (2) : Prophetas efficit imaginatio validæ vivida, si ea secundum certas, quantumvis nobis *incognitas*, nature leges operetur. Vel etiam dici potest, quid certe extraordinarie tensiones, aut vehementes concussions ac tremores nervorum et fibrillarum cerebrî in causa sit, eum vividorum quorundam imaginatio futuros rerum eventus acutis et altius intropiciat. Sed contra est: Cl. Wollus et post hunc non exiguis præstantissimorum metaphysicorum numerus leges naturæ, secundum quas phantasia seu in imaginativa operatur, accurassimæ explicârunt et dilucidârunt. Igitur nil prodest, ad incognitas nature leges, et nescio quas tensiones aut violentias concussions nervorum provocare. Equidem possumus opere phantasie variis res tanquam futuras animo nostro representare; sed reali his rebus existentiam, et nobis ipsis certitudinem, qualiter Prophetæ habeant de futura reali existentiâ illarum rerum tribuere non possumus. Præterea tam note, quām incognitas nature leges semper et ab origine mundi cedent sunt. Qui ergo fit, ut nullus jam Isaías, nullus Jeremias aut Ezechiel sit, qui nobis res prorsus inexpectatas, et primum post multa secula futuras more Prophetarum fidenter denuntiavit?

(1) P. III Scriptur. S. contra incredulos propugn. sect. 1, cap. 4, quest. LX.

(2) Vide Cl. Storchenu loc. cit. pag. 153.

19. Scholion. Negari quidem non potest, per imaginariam visionem nonnulla Propheti aliquando reveri; verum neque in imaginariâ visione propheta consistit, neque propheta, que imaginariam visionem conjunctam habet, est perfectissima omnium. Rem totam D. Thomas more suo doctissime explicat (1) his verbis: *Per donum autem prophetæ confortur aliquid humanæ menti supra id quod pertinet ad naturalem facultatem quantum ad utrumque, scilicet et quantum ad iudicium per influxum luminis intellectualis, et quantum ad... representationem rerum, quæ sit per aliquas species.... Horum autem duorum principalius est primum in prophetâ, quia iudicium est completivum cognitionis. Et idem, si cui fiat diuinus representatio aliquarum rerum per similitudines imaginarias, ut Pharaoni et Nubichodonosor, aut etiam per similitudines corporales, ut Bathasar, non est talis censensus Prophetâ, nisi illuminetur ejus mens ad iudicandum. Sed talis apparitus est quidam imperfectus in genere prophetâ.... Erit autem Prophetâ, si solummodo intellectus ejus illuminetur ad iudicandum etiam eni quæ ab aliis imaginariâ visa sint: ut patet de Joseph, qui exposuit somnium Pharaonis. Porro prophetiam, quâ futura consciuntur per solam veritatem intellectus, longè præstantiore eâ esse, quâ per similitudinem rerum corporalium secundum visionem imaginariam cognoscitur veritas rei futura, idem doctor Angelicus (2) ita demonstrat: *Dimendum, inquit, quid dignitas eorum quæ sunt ad finem, præcipue consideratur ex fine. Finis autem prophetie est manifestatio aliquius veritatis supra hominem existens. Unde quanto hujusmodi manifestatio est potior, tanto prophetia est dignior. Manifestum est autem quid manifestatio diuinæ veritatis, quæ sit per nudam contemplationem ipsius veritatis, potior est, quam illa, quæ sit sub similitudine corporalium rerum. Magis enim approximat ad visionem patris, secundum quam in essentia Dei veritas conspicitur. Et inde est, quid prophetia, per quam aliqua supernaturalis veritas conspicitur secundum intellectualem veritatem, est dignior quam illa, in quâ veritas supernaturalis manifestatur per similitudinem corporalium rerum secundum imaginariam visionem.**

20. Corollarium III. Impiè quoque, ac insipiente fixit Spinosa, variam in unoquoque Prophetâ revelationem fuisse pro diversitate opinionum, quæ anteplexa fuerit. Ad quam assertiōnem stabilidam plura ex sacris litteris adducit exempla. Adamo, inquit (5), revelatus fuit Deus secundum captum ejus, ut in paradiso ambulans post meridiem, Gen. 5, 8, quia cum ubiquè esse, atque omnia nōs ignorabat; Caino quoque Deus velut rerum humanarum inscius secundum capacitatem illius representatus fuit, Gen. 4, 9. Similiter Deus se Labano manifestavit, ut Deum Abramhi, Gen. 31, 29, quia unquamquam nationem sum proprium Deum habere Laban putabat, etc. Porro, ex hac diversitate opinionum, illud quoque evenisse conclusit Spinosa, ut sacri scriptores non semper unum idemque senserint. Neque enim, ait

(1) 2-2, quest. 175, art. 2.

(2) 2-2, quest. 174, art. 2.

(3) Tractatus Theologico-Politicus, cap. 2.

Spinosa loc. cit., ea qua Ezechiel de non sustinenda iniunctitate patris à filiis cap. 18 tradit, cum usi consentiant, que Exod. cap. 34, v. 7, leguntur, in quo à filiis iniunctitatē patris usque ad quartam generationem portandam esse dicuntur. Ita Samuel supplicium preces à Deo non exaudiendas putavit, I Reg. 8, 18; contrarium tamen Jeremie, cap. 29, v. 12, 15, aliisque sanctis prophetis revelatum fuit. Simili ratione ex Genesio cap. 4, v. 7, constat, appetitus nostrum esse sub nobis, nosque in illum dominari; contra autem sine gratia Deli de tentationibus nullum tristum nos reportare posse, Paulus exterique Apostoli sc̄p̄e clamat. Hae sunt præter alia, que impius Spinosa cit. loc. contra divinam revelationem prophetarum impudenter opponit.

Sed ex toto hoc Spinosa discursu sequetur, quod revelatio sanctorum. Prophetarum vel non fuerit divina, vel quod Deus sibi et ipsi contradixit, et opposita revelaverit; quod sine blasphemia dici non potest. Ceterum ad allegata à Spinosa exempla Scriptura dico, neque Adamum credidisse, non ubique esse Deum, neque secundum hanc ejus opinionem Deum illi apparuisse. Nam Adamum credidisse, Deum ubique non esse, inde se colligere posse Spinosa fortasse putavit, qui à facie Dei sese abscondisse legitur. Verum hoc non fecit, quasi, si fugeret, à Deo se videri non posset, sed admissi criminis conscientia agitatus à facie ejus declinare voluit, non eum tantum sibi scelus exprobarent audiret. Omnia enim compertum est, impellente passione ruboris, nos sepe ea facere, que nobis prodesse, aut deformitatem admissi crimini tegere non possunt.

Similiter mala est illatio, quam Spinosa ex verbis Dei ad Cainum fratridem prædictis format. Non enim Deus a Caino de illius fratre quisvit, quasi ignoraret, ubi esset, sed ut eum corrugeret, atque de admissione criminis convinceret. Nam apud nos quoque usurvent, ut quanvis admissionis crimen non ignoramus, resque probé sciatis nos illud non ignorare; tamen confessio nem illius ad angendam confusionem et peccatum, ab ipso reo extorquamus. Interrogat Deus Cain, inquit (S. Augustinus, lib. 22 contra Faustum, cap. 10, non tanquam ignarus cum, à quo discat, sed tanquam iudex reum, quem puniat, ubi sit fratres ejus.)

Tenerè etiam Spinosa sit, Labanum existimasse, unanquam nationem suum proprium habens deum; quia Laban a Jacob, Gen. 31, 29, cum omnibus suis aufugientibus, sed in fugâ prehensum ait: *Vale manus mea reddere tibi madum; sed Deus patris vestri (i.e., Abrahami) heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Jacob quidquam duris.* Verum, nūdū constat Spinose. Labanum cō potissimum de causa Deum patris vestri, i.e., Abrahām vocās, quia quoniam libertatem suum deum habere putaret? An non potius Deum Abrahami appellasse consendum est, quia Abraham ampliori benedictione præ ceteris fuit à Deo repletus, vel quia suam fidelitatem erga Deum exemplo inimitato comprobavit? Ast mirandum non est, si in sue desperatione cause patricium quavis absurdā Spinosa confingat.

Ceterum, pessimè assert idem impius auctor, oppositionem dari inter ea, que Ezechielis cap. 18, et Exod. cap. 34, v. 7, leguntur. Plures enim explicandi modi suppetunt, quibus nullam inter hec contrarietatem esse demonstratur. 1° Enim dici potest, pessimas scelerum paternorum iuxta citatum locum Exodi à filiis lucidas esse, quando et parentum suorum præmores expresserint, et iniunctitatē seuti fierint. Quando autem filios paternorum sceleris peccatis factos non esse Ezech. cap. 18 decernatur, et à conditione decernitur, ut ab eorum sceleribus aversi esse debeant. 2° Dicī etiam potest, Deum aliquando permettere, ut cum impius simul justi puniatur, vel innocens filius propter iniunctitatē patris sui aliquam mala sustineat, non quidem in peccato sceleris, quod non admiserint; sed vel ut exercitatione virtutis gloriarū aternarū assequantur, vel à propriis peccatis respiciant. Solummodo ergo propter peccatum patris nunquam filius punitur. Nullus ergo oppositionem inter ea esse, que Ezechielis cap. 18 et Exod. cap. 25, leguntur, sive prior, sive alter explicandi modus accipitur, luculentem patet.

Samuel autem non quascumque supplicium preces à Deo exaudiendas esse negavit, sed tantum eas, quibus ipsi Iudei aliquando deprecatur essent Deum; ut à dominatione regum ipsos eriperet. Verba enim hujus Propheta loc. cit. sunt ista: *Et clamabitis in die illa, à facie regis vestri, quem elegistis vobis; et non exaudiet Dominus in die illa, quia petitis vobis regem.* Jerome vero, aliisque sanctis Prophetis nunquam revelationum fuit Deum votis nostris *semper obsequi*, quando eum rogavimus, ut mala temporalia à nobis avertat. Nulla igitur inter Samuelem, ceterosque Prophetas opinio est, nisi in cerebro Spinosa confusa.

Demum illis verbis Genesio, quibus appetitus noster sub nobis esse dicuntur, de libertate nostra admoneantur; quando autem Paulus ceterique Apostoli ad vincendas tentationes gratia Dei nos indigere affirmant, contra arbitrii nostri libertatem non sentimus; non enim gratia Dei nos necessitat ad agendum, sed facit, ut liberè volentes consentientesque operemur.

21. Scholion. Cum prophetia V. T. accuratè implete, sint unus ex precipiis argumenti veritatem et divinitatem Christiane religionis demonstrans; plus humus haud est deista, aliisque increduli ejusdem religionis hostes acerrimi theopneustiam Prophetarum modis omnibus impugnant, et prophetam cognitiomē rerum futurorum homini naturalē esse posse, nulloque supernaturali lumine indigere, ostendere conentur. Id patet ex questionibus hactenū propotius et solitus, amplius patebit ex mox solvendis.

22. Quæres VIII: *An exemplis brutorum, hominum, aut diuinorum probari possit, quod futura contingentia absque lumine supernaturali videri possint?* Theista cum omnem lapidem moveant ad impugnandum esse, seu divinam inspirationem Prophetarum, præter multa alia apponunt 1°: *Bruta quadam animalia habent prænotionem futurorum ad se pertinente-*

*tum; e.g., formicæ, pisces, galline, etc., praesentant pluvias, etc.; ergo multò magis et perfectius homo potest naturaliter prænotio futura. Oppon. 2°: Cognitio animæ humana magis viget in vigilando, quam in dormiendo; atq; in dormiendo quidam naturaliter prævident quedam futura, ut docet Aristoteles (1). Similiter S. Augustinus (2) docet, animam humana posse futura prævidere, dum à sensibus corporis abstractur. Et S. Gregorius M. (3), quod ipsa animalia vis suā subtilitate quedam prævideat; ergo naturaliter et sine lumine divinitus immenso homo potest futura prævidere et prædicere. Oppon. 5°: Demones possunt futura certò prædicere; habent enim intellectum perspicacissimum, diuturnam experientiam, et praesentes sunt rebus occultissimis; ergo facultas prophætica etiam naturaliter, sine lumine super-naturali obtinere potest. Confirmatur 1°: *Demoni re ipsa propterea suis v. g., Balænum, vera ediderunt prophetias, e.g., Num. 21, 17: Oriet stellarū ex Jacob,* etc. Confron. 5°: *Vates Ethimorum, et oracula idolorum non raro futura annuntiabant;* ergo.*

Resp.: *Futura, que à solius Dei, vel etiam à liberarum causarum arbitrio dependent, illa nec brutum, nec homo, nec demóns sibi naturali sagacitate infallibiliter prævidere potest, ut ex supra dicitur patet, et hic amplius demonstrabatur. Et sicut semper erat communis ipsarum etiam genus sensus, sibi Deo insque creaturis, quas ille singulari divino lumine illustrat, ejusmodi futurorum cognitionem competere, prout Huetius (4) adductis copiosis veterum poetarum ac philosophorum testimoniis ostendit. Unde etiam ethnici vates sibi appellabantur *Divinos.* Accedit ratio manifesta, nobis jam adducta. Nam ejusmodi futura non possunt ab homine naturaliter cognosci in *sc̄p̄is*, quia neccū existunt; nec in *suis causis*, quia cum his necessariam, sed duxatlibet contingentem connexiōnem habent. Hinc extra mentis create cognitionem posita sunt futura hominum ignorantum consilia, præcipue si pendent ex innumerabilum voluntatum liberâ consensione, earundemque cum innumerabilis serie causarum physicarum conjunctione; quia sunt remotissima imperiorum facta, que tamen à Prophetis non semel predicta fuere. Præterea ab homine sine supernaturali lumine cognosci nequeunt ex omnia, que præ natura ordinem divinæ virtutis contingunt, ut miracula et divina decreta. Hec enim nec videri possunt in causis naturalibus, cùm sint præ natura ordinem; nec in ipsa divinâ voluntate, cùm hujus consilia, nisi Deo manifestante, nobis innotescere non possint. Cùm igitur Prophetæ etiam talia predixerint aut manifestarint, tendunt omnino est, causa unicam harum prophetarum esse Deum, Prophetas supernaturali lumine illustrantem. Neque contrarium evincunt arguments incredulorum oposita. Nam*

23. Ad primum, dist. ant.: *Quædam bruta habent*

(1) L. de Somm. et Vigil.

(2) L. 12 de Genesi ad litteram.

(3) L. 4 Dial. cap. 26.

(4) In Demonstr. Evang. axiom. 4.

*prænotionem futurorum in suis causis proximisphantasmam moventibus, conc. ant.; habent prænotionem futurum in *sc̄p̄is*, neg. ant., et dist. cons.: Ergo multò magis homo potest naturaliter præscire futura necessaria in suis causis proximis, v.g., ortum, occasum, conjunctionem aut eclipsin planetarum, et alia, de quibus non est propheta propriæ dictæ, conc. cons.: potest præscire futura libera, seu illa, de quibus est propheta propriæ dictæ, neg. cons. Nam propheta propriæ dictæ, ut supra ostensum est, definitur, quod sit certa cognitio rei *liberæ et contingente futura*, que nullis indiciis naturalibus certò prævideri potest.*

24. Ad secundum, nec S. Augustinus, nec S. Gre-gorius loc. cit. ait, quod anima naturali suā vi, et absque revelatione divina possit infallibiliter prævidere futura contingentia libera, quod proprium Prophetarum est; sed S. Augustinus solum vult, animam, quantum magis à corpore abstractur, tanto aptiorem fieri ad percipiendas revelationes divinas, vel etiam ad percipiendos motus subtiles ex impressionibus causarum naturalium in phantasias relictis. Similiter S. Gregorius tantum vult, ab anima, ubi ad mortem propinquat homo, pronosticis futura quedam subtilitate suæ nature, in quantum scilicet tunc percepit modicas etiam impressiones; aut etiam futura ab eadem cognosci, non propriæ virtute, sed revelatione angelicâ, seu à Deo per Angelos accepta. Nam Angeli etiam boni non possunt vaticinii propriæ talia edere tanquam primi curionis, sed solim ea anuntiante jussi Dei, ut S. Thomas 2-2, quest. 172, art. 6, recte observat; neque pollent facultate cognoscendi ea, quorum cognitio nullis potest naturalibus indiciis haberi, seu circa que versat̄ prophetia propriæ dictæ; sed solim pronosticis, quorum cognitio naturalibus indiciis acquireti potest, sive que sine prophetia stricte tali prædicti possunt.

25. Ad tertium, neque dæmones ea, circa que versat̄ prophetia strictè talis, id est, futura libera, prædicere possunt, nisi interdum conjecturaliter ex causis praesentibus sibi cognitis, nobis vero occulti. Propheta autem strictè talis non tantum est conjectura, sed certa cognitio rei futura. Ceterum multa sunt, quorum cognitione dæmones Deo vetantur, arcuntur. Præ omnibus autem eos latens intimè hominum cogitationes, nisi exteriorè prodantur, et futura contingentia à libero Dei decreto, vel etiam à libero arbitrio hominum pendant. Hinc oracula apud gentiles per dæmones edita erant valde ambigua, et æquivoca, ac ad omnem eventum parata.

Ad confirm. 1° Resp.: *Propheta illa à Balæamo edita non erat à dæmoni, ut obiectio supponit, sed à Deo, prout S. Thomas ibidem docet, et non ipsi infra (1) ex instituto expponens.*

Ad confirm. 2° Resp.: *Dist. ant.: Vates ethnico-rum ac oracula idolorum futura annuntiabant conjecturaliter, ambiguo, æquivoco, aut modo longè* (1) In questione, an etiam malis Spiritus propheticus communicari possit?

diverso à predictionibus verorum Prophetarum, conc. ; secis, neg. ant. et cons. Vaticinia ethimorum ac oracula idolorum à predictionibus sanctorum Prophetarum plurimam discrepabant. Nam 1° vates gentilium vaticinabantur, fugientes presentium prudenter, et maximè Christianorum ; passim quoque Graeci et sapientiores Romani, teste Origene, cap. 25, v. 8 et seqq., nihil pendebant celebrerimus Graecia oracula. E contrario Propheta in presenti populi ipsumrum regum aspera queque prænuntiabant, nullo timore tormentorum aut mortis absterri, ipsaque prophetias, ut posterius innotesceret, scripto relinquebant. 2° Idolorum vaticinia sc̄p̄ inter se discrepabant. Sic oracula Apollinis Clarii dissonabant aliquando ab Apolline Delphico. E contrario vaticinia Prophetarum optimè inter se consentiunt, licet Propheta interdum loqui fuerint maxime dissidi. Sic, v. g., Jeremias in Palestina, et Ezechiel in Chaldaea eadem utrinque prænuntiabant ; sic etiam, que de Christo et Ecclesiâ à diversi Prophetae fuere predicta, videamus hodi consente in eventu. 3° Gentilium oracula, si de rebus magis latitudines edebantur, æquivoca semper, ambigua, et ad omnem eventum erant parata, ut supra jam indicavimus : vicissim predictiones Prophetarum sc̄p̄ erant clarissima, ut, e. g., illa Jeremie futura captivitate 70 annorum. Plura de discrimine inter oracula gentilium et vaticinia Prophetarum eruditissime disserit Cl. Storchenau, loc. cit. pag. 112, 124; item pag. 190, 195. Plura nos quoque infra, num. 50, dicemus.

26. Quæres IX: *Cur nonnullæ prophetæ (e. g., que sunt Isaie Prophetæ) elegantiæ, alia verò (e. g., que sunt Amos Prophetæ) rudiore stilo seu dicendi ratione scriptæ sint?* Item *cur alias clariæ, alia obscuræ exarata;* cum iam unus idemque Spiritus sanctus omnium prophetarum verè et propriè talium auctor sit? Resp. cum Melchior Cano (1) Bellarmino, Less., Conteson, aliisque prestantissimi theologi, Deum non singula verba materialiter sumpta et quod sonum, sed solum formaliter accepta, id est, sensum verborum sacris scriptoribus inspirasse; ita tamen, ut simul vellet omnia et singula verba illis scripta referri pro suis; sicut tota Scriptura iisdem inspirata et dictata esset, saltem quod sensum (2). Quia tamen Spiritus S. ipsa verba et verborum constructionem materialiter sumptam non semper (3) suggestus, inde factum fuit,

(1) L. de Locis Theologicis, cap. 48.

(2) Sic videtur conciliari posse diverse theologorum sententiae, quorum aliqui affirmant, alii negant, omnia et singula verba à Deo fuisse sacris scriptoribus dicta; conciliari, inquam, has sententias diversas posse, dicendo, omnia et singula dictata quidem fuisse formaliter sumpta, seu quoad sensum, ac ita scribenatum calamus attempteravit, ne scribendo labarentur, voluit tamen omnia et singula verba, ab illis scriptis, habere pro suis, ut propria omnia et singula sit scripta sint verè et proprie verbum Dei scriptum.

Ceterum, quia non constat, quemam sint omnia illa verba, que non tantum formaliter, sed etiam materialiter sumpta divinitus inspirata fuerunt, merito singula diligenter expounduntur, non in sacris Biblis mutanda sunt, presertim quia sc̄p̄ aliqui videtur synonyma, que reverè non sunt, et omnia verba saltem scripta fuerunt cum speciali assistentiâ Spiritus sancti.

(1) Vide S. Thomam part. I, q. 74, art. 2.

(2) Vide S. Thomam I-2, q. 174, art. 6.

(3) Tractatu Theologico-Politico, cap. 2.

contigisse, ut non omnes Prophete veritates sibi relatedas æquè distincte noverint.

27. Quæres X: *Cur Prophetiae plerique sint tam obscuræ;* cum tamen eorum auctor sit Deus, qui est *ipsa* (1), et *Pater lumen* (2)? Resp.: Cause obscuritatis prophetarum sunt plures. 1° Res ipse per prophetias propositæ, que in se obscuræ sunt, et sc̄p̄ enigmatis, symboli, proverbia, et tropis involute; de qua infra dicemus. 2° Ignorantia historiarum; quia non satis tenemus, quibus in circumstantiis rerum et personarum, quisque Propheta vaticinatus sit. 3° Ignorantia linguarum orientalium. Nam prophetae V. T. ut plurimum hebreo, aut aliqua chaldaico vel alio orientali idiomatico originaliter conservata sunt, et tunc in graecum per 70 Interpretes translata; postea demum in latinum conversæ ad nos pervenire. 4° Frequentes salutis seu repentina in vaticinando transitus Prophetarum à figurâ ad figuratum, à rebus corporeis et temporalibus ad mysteria Christi et Ecclesiæ; item latentes mutationes personarum in prophetiæ loquentium, aut etiam temporum, dum jam in tempore presenti, jam in praeterito, jam in futuro vaticinantur. 5° Multæ prophetæ obscuræ sunt, quia plura corum que iisdem prædicuntur, antequam eveniant, nobis impossibilia esse videuntur. Hoc etiam contingit in rebus humanis; unde licet, postquam res aliqua iniustitia evenierit, distinctorum advertamus, talius eius principia fuisse, ut iisdem hi et non aliis exitus respondere debuerit; tamen, antequam evenierit, et nihil certè conjecture possumus, et in sommâ obscuritate versamur. 6° Sc̄p̄ quoque in divinis prophetiæ deprehenditur obscuritas, vel quia in iis velut inter se unita sunt, que non uno eodem tempore contingere debent. Ut quia nonnullæ circumstantia aliquando reticentur que ad rem illustrandam plurimum conferent, vel demum quia temporales promissiones cum ateris simul conjunguntur, et si figura cum figurato quasi convolvitur, ut paulo ante diximus, aut tamen multa aliquid in se diversa uno tempore revealantur, ut ea inter se pugnare, alieni videri fortasse possent, nisi fides contrarium doceret. Fecit autem Spiritus S. tam multiplicitate difficultate obscurari prophetias ex duplicitate potissimum (ut PP. et interpretes censem) capite. 1° Ut consuleretur incolumentum tam Prophetarum ita tecum et obscuræ loquentium (3).

(1) I Joan. I, 3 : *Quoniam Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt nullæ.*

(2) In Epist. S. Jacob. I, 17 : *Omne datum optimum, et omnem donum perfectum desursum est, descendens à Patre lumine, etc.*

(3) Hanc ratione assignat S. Chrysostomus, coniunctione I, de prophetiarum obscuritate num. 5, ita loquens : « Multa Judæi iste (hoc est, prophetæ) mala prædicunt, ac fore, ut ejiciantur illi, non recipiantur, templum evarteret, nec amplius exciteret... Neque vero tantum ista, sed et alia multa ejusmodi prædicabant Prophetæ, dum innumerous suis libris tragedias immisererunt. Ne igitur ab initio Judei manifestè hoc audientes, eos interficerent, qui haec dictabant, interpretationes difficultate predictions occultarunt, ac multa obscuritatem rebus offusæ, per eorum que dicebantur obscuritatem prophetarum incolumentati consulerunt. »

quām securitati liborum ab ipsis scriptorum (1). Voluit enim Deus hæc ratione infidelibus Judæis aut gentibus rem ad tempus celare, ne margaritas projectaret ante pores; et ne impi reges aut populi, audience quæ sibi non placent, in Prophetas insurgerent, vel sacros Prophetarum libros exurerent, ut interdum fecerunt. 2° Ut prophetia ipsa ob obscuritatem suam coget, vaticiniorum sanctorum auctorem Deum adire, et ad illum humiles preces fundere, vel ad Ecclesiam, doctoresque in eis existentes accedere, pro illorum adipiscendo intellectu : qui sane ingens est fructus. Ob eamdem et alias causas Deus etiam reliquias Scripturas casas censendus est voluisse in multis esse obscuras Habet autem Ecclesia semper viros doctos et pius, qui requisita linguarum ac historie notitia polentes, insuper veterum Patrum lectione, et Apostolorum, Evangelistarumque doctrinâ adjuti, ac (quod præcipuum est) divino lumine collustrati, obscura dilucidabunt, et predictis diffi ulatas in explanandis prophetiis, modo et tempore quo Deus voluerit, superabunt.

Scholion. Quamvis non pauca prophetica sint obscuræ, negari tamen non potest, multa quoque tam clarae atque distincte Prophetarum oracula manifestata fuisse, ut nullus in eis sit obscuritatis locus. Cur verò haec clare, illa obscuræ revelata fuerint, à mortalibus non est curiosus inquirendum.

28. Quæres XI: *Cur in vaticiniis Prophetarum nullus ordo servetur, quin potius temporibus et locis maximè dissita velut unita exhibeantur, et susque omnia mirata videantur; cum tamen quæ à Deo sunt, ordinata esse debant?* Resp.: Quamvis Dei veracitas et sapientia postulent ut nulla inter se pugnante in divinis vaticiniis asserantur, nihil tamen prohibet, quominus in his plura simul unita occurrant, quæ diversi distinctissimi temporibus atque locis contigerunt. Quis enim mortalium tante erit audacia, ut eorum, quæ per Deum revelanda erant, modum, rationem, ordinem atque numerum prescribere contendent? Numquid Deus aliqua, que post longum tempus eventueraunt, revelare potuit, quin simul revelaret, que antecedere et subsequi debentur, vel uno tempore simul manifestare, que distinctis locis atque temporibus implenda erant? Profectò tanta temeritatis nemo extiterit, qui hic in re agendi rationem Deo consupersumperit. Non est ergo, cur mirarem, si non semel sancti Prophete divino Spiritu afflati remotissima locis atque temporibus simul predixerunt, nam et tantum cognoscere ac predicere poterant; que à divino Spiritu sibi manifestabantur.

(1) Eusebius, in Proemio L. 6 Demonstrationis Evangelice, ad questionem cur de Christo venturo alia quidem obscurias, alia autem apertius dicta in Prophetis inveniantur, ita responderet : « Atque ego quidem arbitror, occulta illa proper Prophetæ ita involuta atque implicite redditæ esse, quod videlicet tristia quedam in illis contra ipsos canerentur, ob quæ verisimile fuit, ipsos abilitorum, perditurosque fuisse Scripturam, si aperte extremum ipsorum interiorum significasset. Sic sanè etiam Propheticis infestos fuisse, memorie proditum est, propterea quod ab illis reprehenderentur. »

Habebant nimis Prophetae amplius lumen, et idem ad aliures et plura diversis temporibus futura sua oracula extendebant. *Tales sunt Prophetae, at S. Corysostomus (1); omnia tempora percurrunt, praesentia, praeterita, futura;* et ut Cl. De Feller (2) significanter ait: *Instar fulguris, quod exit ab Oriente, et parat usque in Occidente (3), salient ab uno ad alium.* Idem quoque affirmatur a S. Hieronimo (4) his verbis: *Hinc vel maximè obscuri sunt Prophetae, quia repente diu aliud agitur, ad altera persona mutatur.* Sic, ut Cornelius à Lap. (5) observat, Prophete transirent à captivitate assyriacæ decem tribuum, ad captivitatem durum tribuum, Iuda scilicet et Benjamin, atque hæc omnia faciunt citissimum, saliendo à priore ad posteriorem, et statim ad priorem resiliendo; subinde verò id faciunt post longam orationem et quasi parenthesin. Similiter sepè transirent ab historia seu figurâ ad figuratum, i.e., Christum; cum enim habent pro scopo: et à Christo rursus redeunt ab historiam et res sui temporis. Porro id faciunt tribus de causis. 1° Ut videatur esse propheta, non ingenuo humano ordinata narratio aut historia. Unde in suis vaticiniis quasi in cyclade variegata et auro intertexta predicant seipsum figuratum, ut Christum historicæ attexant et intertextant. Ita S. Hieronimus, in Oœcum cap. 1. 2° Quia Propheta elevat lumine propheticæ, omnia (que nobis remota et longè nesciuntur) sub ea quasi exilia, coram et conjuncta intuebantur, ut reverè sint, si cum aternitate Dei conferantur. Quomodo S. Benedictus in Deum elevatus vidit totum mundum collectum quasi in parvo globo, ut narrat S. Gregorius, 2 Dialog. cap. 55. 3° Quia nos Prophatarum est diversorum temporum conjugere prophetias, ut ex eo, quod ipsinet audientes, vel eorum successores videverem implerum, etiam credenter, quod in posterius tempus differtur, v.g., de Christo et Ecclesiæ fore implendum. *Propheta,* inquit S. Hieronimus, in cap. 1 Malach., *futuron texum vaticinum, ut praesens tempus non deseratur; nam utrisque nescient sermonem, et ex occasione hujus felicitatem Christi prædicant.* Similia habet Theophilus loco mox citando.

29. Scholion 1. Quamvis sancti Prophetae diversis locis atque temporibus futura prædicterint, quamvis non eodem semper ordine prædicterint, quamvis futurorum nonnulli plura, alli pasciunt manifestaverint, quamvis demum, ut multa alia omittant, non omnes eadem dicendi ratione ostiuerint; tamen nihil in iisdem, in quo unus alteri in vaticinando contradicat, occurrit, nihilque, quod vel ante pœnitis, vel sequenti rerum eventui, eo sensu quo prædictus est, non respondeat. Hanc autem consensionem etiam Israelitæ pro certo discrimine habuerunt, quo fisi à veris Prophetis internoscentes, sicut monet S. Au-

(1) Comment. in Psalm. 45.

(2) In Philosoph. Catechismo, tom. 2, art. 2, n. 534 et seq. præcipue n. 543.

(3) Matth. 24, 27.

(4) Sub initium Commentarii, in cap. 2 Nahum.

(5) Comment. in Prophetas majores. Inter Canonos, qui faciem præferunt Prophetis, canon. IV.

gustinus (1). Eleganter quoque in hanc rem Theophilus (2) ait: *Sed Domines, cum Spiritu S. efferventur, et Prophetæ essent, divinitatis docti, et sancti, et justè füere, utpote ab ipso Deo afflati et eruditæ.* Quamobrem hæc etiam mercede dignati sunt, ut Dei instrumenta fierent, et sapientiam, qua ab eo est, caperent; cujus quidem sapientia beneficet et de creatione mundi, et ex ceteris omnibus rebus dixerunt. Pestes enim, et famæ, et bella preduerunt; nec unus, aut alter, sed plures variis temporibus füere apud Hebreos.... ac amica inter se, et consona omnes dñe, tum que ante eos gesta fuerant, tum que ipsi erant æqualia, tum que apud nos hodie periculantur; unde etiam et de futuri certo sensus, ea ita esse eventura, quemadmodum et priora ad exitum perfacta sunt.

30. Scholion II. Quamvis Prophete temporibus et locis maximè dissita simul annuntiantur, minime tamen sequitur, quod ipsorum vaticinia sint aliquod totum in suis partes velut discrictum; quales essent, v.g., laciniæ Virgilii aut aliorum poetarum, perturbato ratione à contextu avulse. Nam prophetæ in se sunt aliquod secundum Dei intentionem perfectum; et quamvis earum coherentiam aut sensum sepè non intelligamus, ob ignorantiam tam dissipatum rerum, temporum et locorum, vel ob alias rationes, tamen ille dicto modo sunt perfectæ, suamque habent coherentiam. Res hec, ut Cl. De Feller scitè ait, declarari potest similitudinem carminis lyrici. In hoc enim, v.g., in præstantissimis odis Pindari aut Horatii, sepè eruditissimi commentantes totam coherentiam seu contextum non satis penetrant.

31. Quares XII: 4° *An omnes prophetæ divinarum Scripturarum sint allegorice?* 2° *An allegoria res sit inanis, eaque pendens à genio illius qui ad allegoricam explicationem recurrat?* Ad primum, resp. negativè. Nam omnes prophetæ divinarum Scripturarum eo sensu esse allegoricas, ut per eas non nisi allegorice aliquid predictum fuerit, falsissimum est. Quid? anne fortassis Jeremiæ excidium Ierosolymorum et captivitatem 70 annorum allegorice prophetavit? Anne Josephi propheta de iis, que eventua erant enunciatis secum in carcere degentibus, deque futura fame in Egypto, allegoria fuit? Atque, ut alia plurima omittant. M. yesene Pharaoni allegorice prædicta que illi eventua erant, ut Domini mandatis obtemperaret? Quamvis ergo factis quoque à sanctis Prophetis futura predicta fuisse legamus, tamen sepè ac frequenter verbis, et si non allegorici aut obscuri, sed omnino claris ac per se manifesti, nullique ambiguitati obnoxios, futura multa à sanctis Prophetis predicta fuisse, nemo sane fidei dubitaverit.

32. Scholion. Ad dicta et dicenda melius intelligenda breviter explicandum, in quo ipsa allegoria (prout hic ab Augustino accipitur), allegoriceque sensus consistat. *Allegoria dicitur,* inquit S. Augustinus, Exscript. in Psal. 105, serm. 1, d. 15, quoniam

(1) L. 18 de Civit. Dei, cap. 41.

(2) L. 2 ad Autolycum, num. 9.

quæ ordinem esse supponat inter ea, quæ quondam facta, atque dicta füere, atque inter illud, ad quod referuntur, licet illud multo post tempore contingit. Quapropter, si quæ utilis sunt, à nemine sane mentis respiu debent; si quæ mirabilem quendam inter se connexionem habent, licet temporum, locorumque intervallo inter se distent, et ab hominum libero arbitrio pendent, peculiari ratione divinitatis et ordinata et prævisa esse constat, atque incircè sue divinitatis argumenta præ se ferunt; nullus sane recte rationi contraria esse affirmaverit, dum tamen ipse pollet judicio rationis. Indus ergo, si hardus, stupidus, insensatusque ille sit, aut si indecibilis et obtinaciously animo, ut sunt incredibili, allegorice explicatione sese accommodare non poterit, non verò si sit sane mentis, atque pollet sano judicio rationis. Hinc rectè S. Augustinus (1) observavit, quod neque etiam pagani in hoc nobis Christianis obstrepant, aut contradicere audeant, ne ea, que in Scripturis divinis figurata sunt dicta, interpretetur ad Christianum intelligendum; presertim, quia ea, que sic prænuntiata sunt, respè jam sunt impleta. Verba S. doctoris loc. cit. ita sonant: *Nec pagani (huc verò est, quod incredulos recentiores vellem adverte, ut ipsi pagani deteriores sese agnoscerent) nobis in hoc obstrepunt; neque enim audent contradicere, ne illa non solùm dicta, sed etiam facta, figurata accepta, interpretetur ad Christianum intelligendum; presertim quia ea, que prænuntiata intellegimus, etiam demonstramus impleta.*

33. At inquires: Ideo oracula gentilium exploduntur, quia enigmatica, obscure, et ambiguae fuerant; ergo idem dicendum de mysticis allegorici, vel enigmaticis prophetis Isaiae, Jeremias, Ezechielis, aut aliorum Prophatarum. — R. — Oracula gentilium non tam obscurentiam suam, quæ ex aliis causis, quæ supra (2) recensimus, rejeicuntur. Præterea ingens est disserens inter duplum sensum (literalem scilicet et mysticum) quem mystice prophetæ divinarum Scripturarum continent, et amphiboliqum oraculorum gentilium. Hæc enim continent duplum sensum oppositum, quorum unus excluderat alterum; ita ut si unus erat verus, alter necessariò esset falsus, quo factum est, ut homines deciperentur; quemadmodum Crossus expertus est, dum percipiens ambiguum illud oraculum: *Crossus Halym (fluvium) penetrans, magnam pervertit opum vim,* putavat hostium vim esse perversorum; pervertit autem suam, ut Cicerone (3) at, regnumque cum ingentibus divitiis suis amans.

At in prophetis allegorici, mysticis, vel enigmaticis longè alter se res habet. Nulla ibi oppositio inter sensus diversos, nulla contradicatio. Duxat duo diversa objecta indicantur, quorum unum figura, alterum figuratum, ita tamen, ut ambo successivè implentur. In exemplo, Propheta Nathan, 2 Reg. 7, in nomine Dei ad Davidem dixit: *Cumque completi fuerint*

(1) Epist. 57, num. 21, alia Epist. 119.

(2) Auctor Operis inscripti: *Examen de la Religion,* cap. 7, num. 1 et 2, ita delirat.

(3) L. 42 contra Faustum, cap. 40.

(4) Num. 24, ad confirm. II.

(5) L. 9 de Divinatione, ultra medium.